

MUQADDIMA

Daryoga tosh otsangiz, u suvning qayeriga va qanday tushganini bila olmaysiz. Juda nari borsa, suvning beti biroz jimirlaganini ko'rishingiz mumkin; balki oqim shovqini ostidan kelgan zaifgina shaloplashni eshitishingiz mumkindir. Vassalom.

Tosh ko'lga otilsa, natijasi ancha ko'rinarli bo'ladi. Sokin suvning tinchi buzilib ketadi. Otilgan tosh borib tushgan joydan to'lqinlanish boshlanadi, oynadek sokin ko'l yuzi jimirlab, mavj urib ketadi. To'lqinlar qirg'oqqa qadar etib keladi va ancha vaqtgacha tinchlanish bo'lmaydi.

Tosh daryoga otilsa, daryo bunga pinagini ham buzmay, o'zining bahalovat oqimida davom etaveradi. Lekin ko'lga otilgan tosh uni butkul o'zgartirishi mumkin.

Ella Rubinshteynning qirq yillik hayoti ana shunday sokin ko'lning sathi kabi edi - u ertaga

nima bo'lishini oldindan aytib berish mumkin bo'lgan odatlardan, mayda-chuyda kundalik ehtiyojlar va ularni qondirish tashvishlaridagina tashkil topgan edi. Ehtimol, kimgadir bunday hayot juda sayoz (tor) va zerikarli ko'rinishi mumkindir, lekin bunday hayot o'zining joniga tegmagan edi. Keyingi yigirma yil mobaynida kechgan hayotida uning barcha istak-xohishlari, barcha muammolari va ularning yechimlari, hattoki dugonalari ham - hamma-hammasi turmushga chiqqan ayolning hayot tarziga muvofiq tarzda shartlangan edi. Eri Devid o'z ishining ustasi bo'lgan dantist (tish shifokori) bo'lib, ko'p ishlar va topish-tutishi yaxshigina edi. Ularni o'zaro telbalarcha ehtiros bog'lab turmagan esada missis Rubinshteyn (Ella) yigirma yillik birgalikda kechirilgan uzoq turmushdan keyin bundan ortig'ini kutib bo'lmasligini hamisha tan olar edi. Axir nikohni ehtiros emas, balki undan ancha muhim bo'lgan boshqa narsalar - bir-birlarini tushunish, o'zaro bog'liqlik,

qadrlash, kechirimli bo'lish kabilar saqlab turadi. Bularga nisbatan olganda sevgi ikkinchi darajali bo'lib qoladi. Ehtiroslar faqat romanlarda yoki kinofilmlarda yaxshi ko'rinadi.

Ellaning hayotida farzandlari, kollej talabasi bo'lgan fusunkor katta qizi Janet hamda o'smir egizaklari Orli bilan Avi eng birinchi o'rinni egallashadi. Oilada yana Spirit nomli o'n ikki yoshli tillarang retriever zotli it ham yashaydi, Ella u bilan ko'p yillar mobaynida ertalablari sayrga chiqib kelgan va it unga quvnoq do'st bo'lib kelgan edi. Hozir Spirit qarib, og'ir bo'lib qolgan, qulog'i eshitmay qolgan va ko'zi ham deyarli ko'rmaydi. Uning hayoti yakuniga yetib borayapti, lekin Ella bu haqida o'ylashni istamaydi.

Rubinshteynlar oilasi Massachusets shtatida, Nortgemptonda, qirolicha Viktoriya davridan qolgan, ta'mirlashni talab qiladigan, lekin chiroyli katta uyda yashaydilar. Unda derazalari katta-katta beshta yotoqxona, uchta

vannaxona, uchta mashina sig'adigan garaj va hammasidan zo'ri bog'dagi jakuzi (basseyn vannasi) edi.

Rubinshteynlar o'z hayotlarini, avtomobillarini, nafaqalarini, bankdagi mablag'larini, shuningdek, o'zlari yashayotgan uydan tashqari Bostondagi hashamatli kvartiralarini va Rodos orolidagi dang'illama uylarini ham sug'urta qilgan edilar. Bularning hammasiga yetish Ella va Devid uchun oson bo'lmagan edi. Uyda pishirilgan pirogning isi kelib turadigan kenggina, yaxshi mebellar bilan jihozlangan, katta oilaga mo'ljallangan bu uy balki kimlargadir oddiy bir narsa bo'lib ko'rinar. Lekin Rubinshteynlar uchun bunday emas edi. Ular uchun bularning hammasi risoladagiday hayotning belgisi edi. Ular o'zlarining nikohdagi hayotlarini (turmushlarini) bir-birlariga muvofiqlashgan tarzda qurgan va o'zlarining barcha, deyarli barcha istaklarini amalga oshirgan edilar.

Eng keyingi Valentin kuniga (sevishganlar

bayramiga) Devid Ellaga yurak shaklidagi brilliant shokilali taqinchoq sovg'a qilgandi. Undagi kartochkaga «*Mening yoqimtoy Ellamga - yuvosh xarakterli, keng fe'lli va farishta kabi sabru toqatli ayolga. Meni bo'lganimcha qabul qilganing uchun senga rahmat. Mening xotinim bo'lganing uchun senga rahmat. Sening Deviding*» degan yozuv yozdirilgan edi.

Ella Devidga aytmasa hamki, ushbu yozuvni o'qiganida o'zi uchun yoziladigan nekrolog (ta'ziyanoma)ni ko'rganday bo'lgan edi. «Men o'lganimda mana shunday yozishar ekanda», deb o'ylagan edi u. Agar haqqoniy bo'lsalar, yana bir necha jumlaning qo'shishlari mumkin edi:

«Ella o'z hayotini eri va farzandlariga parvona bo'lib yashash bilangina o'tkazdi va o'z holicha yashash nimaligini unutdi. U oqimga qarshi suzadiganlardan bo'lmagan edi. Hatto damlaydigan qahvasining navini almashtirish ham uning uchun deyarli qahramonlikday

bo'lar edi».

Va hech kim, hatto Ellaning o'zi ham, nima uchun 2008 yilning oxirlariga kelib yigirma yillik nikohdan keyin, ajrashish uchun ariza berganini tushuna olmadi.

Sababi sevgi edi.

Ular (sevishlaridan oldin) boshqa-boshqa shaharlarda yashayotgan edilar. Hattoki boshqa qit'alarda edilar. Ularni nafaqat oralaridagi masofa ajratardi, ularning o'zlari ham xuddi tun bilan kun kabi juda har xil edilar. Ularning hayotiy prinsiplari shu darajada turlicha ediki, bir-birlarini yaxshi ko'rish u yoqda tursin, hatto bir-birlarining yonlarida turishga ham toqat qila olmas darajada edilar. Lekin bo'lar ish bo'ldi. Va bu shunchalar tez sodir bo'ldiki, Ellaning uni anglash va undan himoyalaniş uchun vaqti ham bo'lmadi, agar sevgidan himoyalaniş mumkin bo'lsa, albatta.

Sevgi Ellaning yuragiga tom ma'noda yorib kirgan edi - uning sokin hayot ko'liga qaerdandir to'satdan va hech qanday takallufsiz

otilgan tosh kabi edi u.

Ella

2008 yil, 17 may, Nortgempton.

Oshxona derazasi ortida bahor quyoshi nur sochib turgan tongda qushlar baralla sayrashar edi. Keyinchalik Ella (o'z hayotida) sodir bo'lgan bu hodisani xayolan juda ko'p marta miridan-sirigacha qayta tiklashga urinarkan, oxir-oqibat bu uning uchun endi xotira bo'lmay qoldi va uni davom etayotganday his etadigan bo'ldi.

Yakshanba kuni odatda birgalikda va kechroq qilinadigan nonushtaga butun oila a'zolari xursandchilik bilan yig'ilib, stol atrofiga joylashgan edilar. Eri o'z likopchasiga qovurilgan tovuq oyog'ini soldi. Avi pichoq va sanchqini o'ynatar edi, uning egizak singlisi Orli esa - kuniga 650 kaloriyadan iborat - o'z parhezini buzmaslik uchun yutayotgani har bitta luqumini sanab o'tirar edi. Yaqinlaridagi

Maunt-Xoliok Kollejining birinchi kursida o'qiyotgan Janet nonga qaymoqli pishloq surtardi va o'z xayollari g'arq bo'lib ketganday ko'rinardi. Uning yonida qarindoshlarining o'zi pishirgan mashhur marmar torti bilan siylash uchun kelgan, keyin ular bilan birga nonushta qilishga qolgan Ester xola o'tirar edi, Ella bugunga juda ko'p ishlarni rejalashtirgan edi, shunga qaramay u stoldan turishga shoshmay o'tirardi. Keyingi paytlarda butun oila yig'ilib, bir stol atrofida o'tiradigan hollar uncha ko'p bo'lmayotgan edi va Ella oilani birlashtiradigan bunday qulay imkoniyatni boy bermaslik kerak, deb hisoblardi.

- Ester, Ella senga bir ajoyib yangiligi borligini aytdimi? - so'radi dabdurustdan Devid. - U o'ziga ajoyib ish topdi.

Garchi Ellaning ingliz adabiyoti bo'yicha bakalavrluk darajasi bor va o'qishni juda yaxshi ko'rsa hamki, kollejni bitirganidan keyin ishlari uncha yaxshi yurishmagan edi: ayollar

jurnallarida nashr etish uchun yoziladigan kichik-kichik maqolalarni tahrir etish, kam sonli kitob klublari bilan hamkorlik qilish va onda-sonda mahalliy gazetalar uchun resenziyalar yozib turishdan nariga o'ta olmagan edi. Bir vaqtlar esa Ella taniqli tanqidchi bo'lishni orzu qilgan edi, keyin hayot unga boshqa yo'l tanlaganini tan oldi va son-sanoqsiz uy ishlariga butkul g'arq bo'lib ketgan onaga aylandi.

Uch bolaning onasi, erli xotin, iti va uy xizmatchisi bor ayol sifatida u bir on ham tinim bilmas edi. Baxtiga tirikchilik uchun pul topish tashvishi ham yo'q edi. To'g'ri, Smit Kollejida u bilan birga o'qigan dugonalari Ella tanlagan yo'lni ma'qullamas edilar, lekin uning o'zi uy ishlari bilan astoydil shug'ullanar va eri bilan birgalikda erishgan barcha narsalar uchun taqdiridan xursand edi. Boz ustiga kitob o'qishni hamon juda sevardi.

Ammo keyingi bir necha yil mobaynida Ellaning hayoti o'zgara boshlagan edi. Bolalari

ulg'aya boshlagan va onalarining tinimsiz sarvarishiga muhtoj emasliklarini anglatishga urina boshlagan edilar. Bo'sh vaqti ko'paygani uchun Ella endi ish topishga harakat qilsa, to'g'ri bo'lishini o'ylab qolgan edi. Devid xotinini qo'llab-quvvatladi. To'g'risi, bu haqida qancha kup gaplashilgan bo'lsa hamki, u unchalik shoshilmas, ishga takliflar ham uncha ko'p tushmas edi. Taklif tushib, suhbatdan o'tish vaqti kelganda esa, ish beruvchilarga yoshroq va tajribaliroq kimdir kerak ekani ma'lum bo'lar edi. O'zining rad etilishlaridan sarosimaga tushgan va biroz qo'rqqan Ella ish qidirishdan voz kechib qo'ya qolgan va bu ishlarning hammasini yig'ishtirib, o'z holiga tashlab qo'ygan edi.

Shunga qaramasdan 2008 yilning may oyida, o'zining qirq yoshga to'lishidan oldin u birdan markaziy idorasi (ofisi) Bostonda joylashgan adabiyot agentligidan taklif olgan edi. Aslida esa eri o'z klientlaridan biri vositasida, bu uning jazmanlaridan biri bo'lsa ham ajabmas,

unga shu ishni topib bergan edi.

- E, yo'q, bu shunchaki, uncha arzirli ham emas, - tushuntira boshladi Ester xolaga Ella. - Men faqat adabiyot agenti uchun o'qiyman, xolos, u ham bo'lsa, to'liq ish kunini qamramaydi.

Lekin Devid Ellaning o'z ishini kamsitishga urinishiga qat'iyan yo'l qo'ymadi.

- Yo'q, bu taniqli agentlik, - uqtirdi u xotinini qo'zg'atishga harakat qilar ekan va bundan natija chiqmaganidan keyin, o'zi tushuntirishda davom etdi. - Bu boobro' ish, Ester. Boshqa assistentlarni ham ko'rsangiz edi! Hammalari eng yaxshi kollejlarni bitirishgan! Faqatgina Ella ko'p yil uyda o'tirib qolgan. Endi esa uning ham tuzukkina obro'si bo'ladi!

«Nahotki eri yuragining tub yerida uning karera qila olmaganida o'zini aybdor hisoblar ekan?» deb o'yladi Ella. Yoki vijdoni uni o'z xotiniga qilgan xiyonatlari uchun tinchlik bermayaptimikin? Uning bu ishda nega bunchalik tashabbus ko'rsatayotganining

sababini u boshqacha tushuna olmas edi.

- Men buni dadillik deb atayman. Biz onamiz bilan faxrlanamiz, - kulimsirab, o'z gapini yakunladi Devid.

U maqsadiga yetadi. U har doim shunaqa bo'lgan, - dedi Ester xola hayajon bilan, nazdida jiyani hoziroq stoldan turadiganday va o'z qarindoshlarini butunlay tashlab chiqib ketadiganday edi.

Hammalari Ellaga mehrlil nigo h bilan qarab turardilar. Hatto Avi ham istehzoli gap qilishdan o'zini tiyib turardi, o'zining tashqi qiyofasidan boshqasi xayoliga keltirolmaydigan Orli ham o'ylab qolgan edi. Ella bu onlarni yuqori baholadi, lekin ajablanarlisi, birdan avvallari o'ziga notanish bo'lgan cheksiz bo'shliq borligini his etdi. U stol atrofida boshlangan bu suhbat mavzusini kimdir o'zgartirishini istab qolgandi.

Ellaning katta qizi Janet xuddi uni eshitganday, to'satdan gapga aralashdi:

- Menda ham yaxshi yangilik bor.

Hamma o'girilib unga qaradi...

- Biz Skott bilan turmush qurishga ahd qildik, - e'lon qildi Janet. - O, nima demoqchi bo'layotganingizni tushunib turibman! Biz hali yoshmiz, hali kollejni ham bitirmaganmiz va hokazolar. Lekin biz ikkimiz ham o'zimizning bunday o'zgarishga tayyor his etayotganimizni tushunishingiz kerak.

Oshxonadagi stol atrofiga og'ir jimlik cho'kdi. Hozirgina hammalarini birlashtirgan iliqlik va mehribonlik tuyg'usi bir zumda o'chdi. Orli bilan Arli bir-birlariga hayron nigoh tashlashdi, Ester xola esa olma sharbati solingan stakanni qo'lida siqqanicha toshday qotdi. Devid ishtahasi xippa bo'g'ilgan kabi sanchqisini qo'ydi va och rangli qo'y ko'zlarini qisib Janetga shunday tikilib qaradiki, burchaklarida kulimsiragandagi kabi chuqur ajinlar paydo bo'ldi. Lekin u kulmayotgan edi. Yuzi xuddi bir ho'plam sirkani ichib yuborgan kabi bujmayib ketgan edi.

- Qoyil-e! Men bo'lsam xursand bo'lasizlar, deb

umid qilgandim, buning o'rniga muzdekkina dush qabul qilgandek bo'ldim, - dedi cho'zilibgina Janet.

- Sen hozirgina turmushga chiqmoqchiman deding, - dedi Devid qizi aytgan xabarni unga eslatganday.

- Dada, biz biroz shoshayotganimizni bilaman, lekin kecha Skott menga nikohdan o'tishni taklif qildi va men rozi bo'ldim.

- Lekin nima uchun? - so'radi Ella.

Ella Janetning nigohidan o'zining butunlay boshqacha savol bergan bo'lishi kerakligini angladi.

- Chunki men uni sevsam kerak, deb o'ylayman, - yosh bolaga tushuntirganday homiylarcha ohangda javob berdi Janet.

- Azizam, men nima uchun bunchalik shoshilinch, deb so'ramoqchi edim? - tushuntirdi Ella.

- Sen homiladormisan?

Ester xola stulda tinmay qimirlardi, hamma uning xijolat chekayotganini his etdi. Birozdan keyin u cho'ntagidan kislotalanishga qarshi

- Lituz.com

Elektron kitoblar

**To'liq qismini Shu tugmani
bosish orqali sotib oling!**